

можливість педагогу здійснювати: навчання фонетичної, лексичної, граматичної сторони іноземної мови; вправлення комунікативних навичок; розвиток інтелекту; формування цінних рис особистості і взаємин дітей у доступній і привабливій для них ігровій формі. Діти залюбки виконують ігрові дії, дотримуються правил, досягають бажаного виграшу чи результату, не помічаючи наскільки збагачуються їхні знання з визначеного педагогом розділу програми. Використання дидактичних ігор під час навчання англійської мови не тільки відповідає психологічним потребам дошкільного віку, а й створює оптимальні умови для формування багатьох процесів, потрібних для розвитку інтелекту дітей.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навч.- метод. посібник. – К. : Видавничий дім “Слово”, 2008. – 256 с.
2. Віттенберг К. Ю., Білоущенко І. Б. Повний курс англійської мови в ДНЗ (за Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”). 1-й рік навчання. – Х. : Вид. група “Основа”, 2010. – 398 с.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : “Академвидав”, 2004. – 456 с.
4. Сорокіна А. И. Дидактические игры в детском саду. – М.: Просвещение, 1982. – 96с.
5. Усова А. П. Роль игры в воспитании детей. – М. : Просвещение, 1981. – 176 с.
6. Шкваріна Т. М. Англійська для дітей дошкільного віку: прог., метод. реком. – К. : Шкільний світ, 2008. – 112 с.
7. Шкваріна Т. М. Сім законів ефективного навчання іноземної мови // Дошкільне виховання. – 2010. – №7. – С. 26-28.

In the article the views of scientists on didactic games and their classification are highlighted, the structure and efficiency of their application during the study of English are determined, games that develop the intellect of preschoolers are proposed.

Key words: didactic games, intellectual development, foreign language, children of preschool age.

УДК: 372.21

Суцєва І. В.

ЕКОЛОГО-ОЗДОРОВЧА РОБОТА В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В статті розглядаються шляхи проведення еколого-оздоровчої роботи у дошкільних закладах, яка передбачає три напрямки: робота з дітьми, вихователями, батьками.

Ключові слова: еколого-оздоровча робота, дошкільнята, здоров'я.

Важкий екологічний стан сьогодення створює велику проблему для здоров'я людей, проблему виживання людини у світі. Під особливо потужний вплив підпадають діти. Полегшити їх становище може еколого-оздоровча система виховання, яка є одним з нових напрямків педагогіки.

Сьогодні у сфері екологічної освіти та виховання залишається актуальною проблема невідповідності екологічних знань учнів їхній поведінці у природі. Під шкільною екологічною освітою ми розуміємо сукупність екологічного навчання і екологічного виховання, результатами яких є формування екологічного мислення школярів [1, 5].

Питанням формування екологічного мислення, світогляду, культури присвячено ряд наукових досліджень філософського, психолого-педагогічного та екологічного

спрямування. У працях М.Багера, Е.Гірусова, М.Кисельова, В.Крисаченко, А.Урсул, І.Фролова розкривається ставлення, сутність, етапи формування екологічного світогляду. Науковці П.Бачинський, А.Захлебний, І.Зверев, О.Король, А.Костицька розглядають екологічний світогляд у різних аспектах: через поведінку людини в природному середовищі, систему екологічної освіти, екологічну вихованість, екологічне мислення [1; 2; 3; 6].

У визначенні Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я записано: «Здоров'я – це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад». Це означає, що фізичний розвиток і рухова активність, як і рівень розвитку психіки, інтелекту, складає два основних компонента здоров'я. Не менш важлива і третя складова – соціальне благополуччя, яке визначається взаємодією індивідууму з колективом і всім, що оточує. Має значення і середовище, в якому живе людина. Воно, в наш час, може призвести до екологічної катастрофи. Зберегти середовище існування можуть тільки люди, тому вчити цьому їх ми повинні з дитячого садка.

Екологія – це наука, яка вивчає взаємовідносини організмів і навколишнього середовища. Для дітей у дитячому садку повинно бути створене сприятливе, оздоровче середовище життя. Вдосконалюється якість медичної допомоги, покращується патронаж немовлят та систематичне спостереження за станом здоров'я і фізичним розвитком дітей. На жаль, суттєвого покращення їхнього здоров'я і фізичного розвитку за останні роки не відмічається. Організм, який росте, особливо потребує м'язової діяльності, тому недостатня рухова активність, яка не компенсується необхідним за обсягом та інтенсивністю навантаженням, призводить до розвитку цілого ряду захворювань.

Діти особливо чутливі до зниженої рухової активності (гіподинамії), до дефектів навколишнього середовища. Зростаючий організм швидко реагує на будь-які зміни, що відбуваються у зовнішньому або внутрішньому середовищі, але особливо яскраво він реагує на рухову активність: призводить до значних порушень функціонального стану і здоров'я у випадку гіпокінезії або, навпаки, сягає найвищого розвитку своїх функцій при правильно організованому тренуючому режимі еколого-оздоровчих занять [4; 7; 8].

Під час дослідів у систему еколого-оздоровчої роботи, яку ми проводили у дитячому садочку, включали наступне:

- ознайомлення з диханням і напрацювання навиків дихальної гімнастики;
- ознайомлення з масажем, навчання дітей самомасажу, точкового масажу.

Велике значення в системі оздоровчої роботи мають різноманітні гімнастики (пальцева, коригуюча), загартування, використання природних факторів профілактика плоскостопості, а також систематичне навчання вдосконалення рухових навиків дошкільнят, розвиток загальної витривалості шляхом тренуючого режиму систематичних фізичних навантажень [4; 8].

В особливу групу задач еколого-оздоровчої роботи слід занести виховання у дітей етичновольових якостей, сприйняття себе як особистості, навчання правилам безпечної поведінки на природі (у лісі, полі, водоймі).

В нашому досліді послідовність і систематичність еколого-оздоровчої роботи дали певні результати. Діти проявляють свідоме ставлення до свого здоров'я, навколишнього середовища. Це результат впливу екологічного виховання, яке здійснюється вихователями в усіх вікових групах за програмою «Юний еколог» і експериментальної еколого-оздоровчої системи, яка реалізується шляхом занять з фізичної культури в спортзалі, регулярних прогулянок, екскурсій і походів на природу.

До еколого-оздоровчої роботи можуть активно залучатися медсестра і лікар, які ведуть дитячий заклад. Їх пошук може бути спрямований на:

- вибір оздоровчої системи харчування дітей вітамінізацію продуктів та ін.;
- створення у дошкільному закладі сприятливого з гігієнічної точки зору, середовища для життя дітей і дорослих, здійснення контролю за дотриманням персоналом дошкільного закладу гігієнічних нормативів стану приміщення;
- профілактику різних захворювань серед дітей і дорослих, пропаганду значущих медичних знань, народних засобів лікування.

Творчий пошук психолога може бути суттєвим доповненням в еколого-оздоровчій роботі дошкільного закладу, якщо він шукає засоби:

- зростання загально психологічної культури педколективу, реалізації системи консультацій з різноманітних питань особистісно-зорієнтованої педагогіки, психології особистості дитини і дорослого;
- створення в закладі сприятливого клімату для роботи дорослих і життя дітей, відкритого, позитивного контакту з сім'єю;
- демонстрації вихователям індивідуального підходу до дітей, розкриття їх здібностей, корекції норм поведінки;
- діагностики рівня екологічної активності дітей, тенденції розвитку екологічної культури вихователів і батьків.

Велике значення в питаннях оздоровлення – екології людини (дитини) – має активна позиція вихователя фізичної культури, а саме:

- веде пошук цікавих форм занять фізичною культурою з дітьми, в яких він не тільки розвиває та зміцнює тіло, але й виховує потребу самостійної рухової активності, бажання самовдосконалюватися;
- розробляє еколого-оздоровчі походи, прогулянки, екскурсії в природу; прищеплює дітям навички туристичної культури, бережного ставлення до природи;
- впроваджує (разом з медперсоналом і вихователями) систему загартовуючих заходів;
- розробляє і впроваджує в життя систему заходів для персоналу дитячого закладу, спрямовану на підвищення їх фізичної культури та оздоровлення.

Надзвичайно важливе значення має позиція вихователя – головної фігури екологічного виховання дітей, свідомий характер його дій і творчий пошук оптимальних умов педагогічного процесу.

Творча активність вихователя може бути направлена на наступне:

- неперервне вдосконалення методів і технологій екологічного виховання дітей;
- постійний пошук і перевірку нових прийомів роботи з дітьми, які разом із класичними методами і формами виховання можуть забезпечити оптимальне використання створеної ситуації;
- створення атмосфери взаємодії, довіри.

У спілкуванні з дітьми вихователь реалізує позитивний погляд на них, виховує засобом схвалення, допомоги і підтримки та ін.

Для виконання задач еколого-оздоровчого направлення в нашому дошкільному закладі робота проводиться одночасно за трьома напрямками: з дітьми, працівниками (вихователями), батьками. Розглянемо спочатку роботу з дорослими.

Людина згасає не від певної хвороби, а від свого способу життя. І говорячи про засоби досягнення загального здоров'я та благополуччя, можна помилятися, якщо не підкреслити значення такого важливого компонента, як духовне здоров'я. Здоров'я фізичне і духовне в руках кожного з нас!

Виховуючи дітей, ми самі повинні намагатися бути здоровими, тому що не характер хвороби визначає повноту життя людини, а ті «залишки» здоров'я, за рахунок яких вона працює, насолоджується природою, кохає, виховує дітей. Саме механізми здоров'я зміцнюються оздоровчим тренуванням.

Деякі вихователі і педагоги не мають особливого бажання займатися бігом, ритмічною або атлетичною гімнастикою, або взагалі ніколи не займаються оздоровчим фізичним тренуванням.

Тому одна з еколого-оздоровчих задач дошкільного закладу – підвищення кваліфікації педагогів, рівня їх майстерності не тільки теоретично (на семінарах і консультаціях), але й практично, заохочуючи їх до здорового способу життя. Практичні заняття наглядно дають зрозуміти, що неважливо, в якому віці людина починає займатися – в будь-який випадку її фізичний стан покращується.

Загальне, широке поняття «фізична культура» доповнено таким конкретним переліком заходів природної дії на організм, як:

- рухова і розумова активність;
- систематичне загартування;
- нормалізація дихання;
- правильне харчування;
- позитивний психічний настрій.

Вся робота і програма занять, семінарів, консультацій «клубу здоров'я» з працівниками закладу побудована на основі приведеної формули фізичної культури.

За період роботи спостерігалися цікаві перетворення здоров'я і самопочуття багатьох співробітників. Вони почали розуміти користь особистого вкладу у власне оздоровлення.

Наприклад, М.Крецька (вихователь): «Після важкого напруженого дня я ходжу на практичні заняття в «Клуб здоров'я». А після занять відчуваю полегшення, ніби і не було втоми. Покращується самопочуття і настрої».

Н.Іванова (вихователь): «На заняття ходжу із задоволенням. Зрозуміла, що фізична культура – це фізичне і духовне здоров'я».

В.Кушнір (вихователь): «Я почала легко просинатися ранками. Зробивши ранкову зарядку за комплексом, відчуваю приплив бадьорості і гарного настрою. Перестала боліти спина».

Знання, набуті на заняттях, вихователі передають дітям і батькам.

Не менш важливий напрямок – це робота з батьками. Наш досвід показує, що індивідуальні бесіди, консультації, практичний показ заходів профілактики респіраторних захворювань, плоскостопості, загартування, самомасажу дають певні результати. Робота проводиться по-різному: на загальних та групових батьківських зборах, у бесідах з батьками та ін.. Індивідуальна робота з сім'єю проводиться через вихователів, або самих дітей. Головним в цій роботі є виховання здорових дітей. Тому на початку кожного навчального року разом з медсестрою визначаються групи дітей з відхиленням у фізичному розвитку. Наприклад, у 2008-2009 рр.:

- 25 дітей – плосковаті стопи;
- 6 – клишоногість;
- 11 – порушення постави.

Додаткові заняття, контроль самопочуття, лікувальні устілки-супінатори, масаж – ця робота проводилася протягом всього навчального року. Чергова диспансеризація показала, що завдяки нашим систематичним заняттям з дітьми, відбулося значне покращення їх фізичного стану. Для закріплення досягнень, безумовно, недостатньо занять тільки у дитячому садку, тому кожний понеділок для батьків проводяться консультації, а два рази в рік доповідаються результати контрольних перевірок. До оцінки фізичного розвитку кожної дитини здійснюється індивідуальний підхід.

Такі цілеспрямовані заняття з батьками і дітьми дають свій позитивний результат: у 25 дітей помічені значні зміни у діагнозі. Так: Женя М., 5 років – малорухлива, з надмірною вагою, плоскостопість. На заняттях – індивідуальне дозування, бесіда з батьками, додаткові заняття. Результат: активна, емоційна, вправи виконує із задоволенням, до школи фізично підготовлена.

Настя С., 5 років – порушення координації рухів і постави, малорухлива. Протягом року – індивідуальне навантаження, додаткові заняття, контроль самопочуття, бесіди з батьками, домашні завдання. Результат: активна, емоційна, винослива; суттєве покращення координації рухів, у поставі; до школи фізично підготовлена.

Еколого-оздоровча робота дає значні результати, якщо її проводити протягом 2-3-х років з кожною дитиною, а не короткочасно. І чим раніше вона почнеться, тим краще буде результат.

Взаємодіяти з навколишнім середовищем діти вчаться під час екскурсій, прогулянок, еколого-оздоровчих занять: розширюється світогляд; здобуваються нові знання; виховуються духовні та вольові якості, такі, як дружба і взаємодопомога, взаємна довіра, ініціатива, витримка, колективізм та ін. Розвиваються рухові навички та зміцнюється здоров'я; вивчаються правила поведінки у навколишньому світі. Під навколишнім середовищем, яке використовується в еколого-оздоровчі роботі, ми розуміємо не тільки природне середовище (ліс, луки, парк) і природно-кліматичні фактори (сонце, мороз, вітер та ін.) природи, але й також і спеціально створене спортивно-оздоровче предметне середовище спортивного майданчика, фізкультурних куточків у групах дитячого садка та ін.

Еколого-оздоровча робота з дітьми усіх вікових періодів будується насамперед на системі знань в спортзалі. Головна вимога до занять, окрім відповідності його методичним вимогам, така: воно повинно бути цікавим, емоційно насиченим, з посилюваними адекватними завданнями.

Працюючи над удосконаленням форми занять, ми пішли шляхом використання ігрових навчальних ситуацій, які неодноразово розглядалися та аналізувалися на безперервно діючому семінарі з екологічного виховання дошкільнят. В розробці змісту нового типу занять була використана ситуація гри у подорож, яка найкраще підходить до вирішення різноманітних фізкультурно-оздоровчих задач. Все заняття будується як сюжет єдиної гри, яка пропонується дітям; вихователь фізкультури бере на себе роль керівника туристичної групи, діти – ролі туристів-мандрівників. З метою підвищення емоційного сприйняття гри-заняття провели наглядну підготовчу роботу. Разом з вихователями виготовили картки-завдання із зображенням фізичних вправ, які вивчили на заняттях раніше. На кожній умовно позначеній туристичній базі закріпили зображення пейзажу, який відповідає виконанню певної фізичної вправи, підготували сюрпризи для дітей.

Для підвищення моторної щільності гри групу розділили на чотири підгрупи. Діти обрали командирів, отримали кожний свою схему маршруту, за якою через певний відрізок часу повинна пройти і повернутися до «головної туристичної бази». Схеми маршрутів складені таким чином, що групи не зустрічаються на базах. Контроль, страхування проходження дітей за маршрутом здійснюється вихователем фізкультури. Така гра-заняття не тільки розвиває рухові навички, але й виховує правильну поведінку на природі, творчу уяву, взаємовідносини між учасниками походу.

Система оздоровчої роботи з дітьми у спортзалі доповнюється регулярними виходами у природу та оздоровчими заходами на території дитячого садка. Особливо сильну і всебічну дію на дитину має похід. За педагогічними завданнями похід – це комплексний захід, який допомагає дітям розширити свою уяву про природу, навчити бачити її красу, отримати емоційно-оздоровчий ефект. Похід об'єднує в собі різноманітні засоби відновлення і розвитку фізичних та духовних сил.

Список використаних джерел

1. Взаємодія школи та громадських організацій у вихованні ціннісного ставлення школярів до природи // Матеріали екологічної освіти та інформації. – 2004. – 239 с.
2. Кононко О.Л. Про Базовий компонент дошкільної освіти /О.Л. Кононко // Дошкільне виховання. – 1997. – № 1. – С. 4-8.
3. Костецький В.В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка. – К., 2003. – 772 с.
4. Николаева С.Н. Экологическое воспитание дошкольников: [пособие для спец.дошк. восп.] / Светлана Николаевна Николаева. – Москва: АСТ, 1988. – 316 с.
5. Пруцакова О.Л. Сучасна шкільна екологічна освіта і запити освіти сталого розвитку // Екологічний вісник. – К., 2006. – № 6. – С. 20.
6. Сім'я і діти: Програма родинно-національного виховання та навчально-тематичний план педагогічної освіти батьків / Кол. Авт. ; за заг.ред. В.Г.Постового. – К. : ІЗМН, 1997. – 56 с.
7. Скороход Т.В. Сучасні підходи до формування валеологічної культури майбутнього вчителя природничих дисциплін / Т.В.Скороход // Вісник Черкаського університету. – 2010. – Вип.191., ч.3. – С. 77-83.
8. Суцєва І.В. Особливості екологічного виховання дошкільнят // Педагогічна освіта: теорія і практика: зб.наук.пр. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори», 2009. – Випуск 3. – С. 53-57.

The article depicts the ways of carrying out ecological and healthing activity in preschool educational establishments. It consists of 3 directions: working with children, working with pre-school teachers and working with parents.

Key words: *ecological and healthing work, pre-schoolers, health.*

УДК: 373.29:376

Чопік О. В.

ДО ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ В РОБОТІ ДИТЯЧОГО САДКА І ШКОЛИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

У статті висвітлено шляхи розв'язання проблеми наступності дитячого садка та інклюзивної школи.

Ключові слова: *наступність, дошкільна освіта, початкова освіта, діти з вадами психофізичного розвитку, інклюзія.*

У сучасній системі освіти вагомого значення набуває неперервність навчання. Основними завданнями цього процесу є реалізація його в умовах особистісно-орієнтованого навчання, спрямованість на виконання державних освітніх стандартів і забезпечення наступності між окремими ланками освіти. Кожний етап шкільного навчання є ланкою цілісної системи освіти, що базується на попередньому етапі й закладає основу наступному. Проблема послідовності вирішення завдань розвитку дітей на початкових етапах навчання і виховання має бути забезпечена оптимальною організацією наступності та перспективності.

Поняття «наступність у навчанні» вперше теоретично обґрунтували у своїх працях Е.Баллер, М.Махмутов, В.Сластьонін та ін., згодом воно стало предметом багатьох досліджень у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Проблема наступності між дошкільням та початковою школою досліджувалась такими педагогами та психологами, як Л.Артемова, О.Богданова, Л.Божович, В.Кузь, Г.Люблінська, О.Проскура, С.Рубінштейн, О.Савченко, В.Сухомлинський, О.Усова та ін. Ця проблема набуває такої ж актуальності й у корекційній педагогіці. У статті
© Чопік О. В., 2011